

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitvlvm XXXI. Cùm Ecclesia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

etum fuisse, videl. ob ecclesie utilitatem, non præcipue ob compromissariorum commodum, vel honorem.

Adde, ex Innoc. hic cit. n. 6. si electio effectum consecuta non est, quia electus acceptare noluit; aut si Compromissarij tractatum de aliqua persona instituisent, sed re infecta discesserunt: cum enim in his casibus ad novam electionem accedendum sit, res integra adhuc censeri debet. Quin imò, cum electionem, postulationem promulgando, compromissarij functi sint officio suo, ideo ad alium electionis tractatum procedere non possunt, sine nova commissione. In quo differunt electores compromissarij, quippe qui non proprio iure eligunt, ab electoribus ordinariis: hi enim cum facultatem eligendi stabilem, & veluti habituatam habeant, etsi electionem peregerint, quæ caduca sit, aut fiat, dummodo priuationem non contraxerint, ad aliam electionem procedere possunt, ac debent, vti constat ex c. officij 38. hoc tit. Simile discrimen est inter Iudicem ordinarium, & delegatum, quòd ille si malè pronunciauit, siue sententiam dixit, quæ ipso iure irrita est, v. g. die feriato, eam corrigere possit, aliter pronunciando, non item delegatus. Is enim cum iurisdictionem quasi momentaneam habeat, postquam semel pronunciauit, siue bene, siue malè, functus est officio suo; & ulterius non potest pronunciare, l. si vt proponis 4. vbi DD. communiter, C. Quomodo & quando & c. latè Felinus in c. ex literis n. 1. de offic. Iudicis delegati.

¶ **Q**UÆSTIO est: Num etiam vnus, vel minor pars Capitularium, alijs pluribus repugnantibus, siue non consentientibus compromissum reuocare possint, si res integra sit? Ita affirmat Innoc. hic n. 5. Ioan. Andr. n. 37. Quia sicuti vno solo repugnante compromissum fieri non potest, sicuti supra dixi not. 3. ex hoc ver. *singulis*, & ver. *unanimitè de consensu totius Capituli*, ita nec executioni mandari vno contradicente, si res integra sit, seu negotium necdum coeptum. Sed contrarium placet, quòd docuit hic Abb. n. 16. quòd compromissum, posteaquam legitime decretum est, mutari aut reuocari

non possit, nisi ex maioris partis Capituli consensu: Quia *mutare consilium quis non potest in alterius detrimentum*, reg. 33. in 6. Cederet autem in detrimentum Capituli, si quòd ab eis vnanimi consensu constitutum fuit, aliquis postea contra aliorum voluntatem retractare vellet, præterquam si ostendat compromissum ecclesie noxium esse, vt id meritò propter publicam auctoritatem retractari debeat. Alioquin verò etiam publicè interest, vt quòd à maiore parte Capituli decretum fuit, ratum maneat, c. 1. de his quæ fiunt à maiore parte Capituli.

NOTANDVM VIII. Non eadem scientia, rerumque peritia & c. ad quamlibet regendam ecclesiam requiritur, sed maior, vbi hæretici grassantur, seu ob alias causas & circumstantias, oportet Prælatum esse eximie doctum, industrium, aut vitæ probitate conspicuum. Ita sumitur ex hoc c. in fine, & c. scriptum 40. prope finem, ver. tanto prælato, & c. ecclesia 57. hoc tit. vbi id annotauit Abb. n. 4. vbi ait, quòd *scientia requiritur in Prælato secundum qualitatem ecclesie.*

CAPITVLVM XXXI

Cum Ecclesia.

PARAPHRASIS.

Cum ecclesia Vulterrana, decrecente Canonico numero, debito destitueretur seruitio, Episcopus quosdam de nouo legit, atque instituit: sed eos Canonici recipere noluerunt, quòd talis electio in ipsorum præiudicium tenderet. Eapropter Episcopus querelam detulit ad Innocent. III. qui causam istam Episcopo Florentino commisit: coram quo comparens idem Episcopus Vulterranus, duos articulos proposuit: Vnus erat, vt ab iniuria sibi à Canonicis illata defenderetur: Alter, vt ius electionis sibi liberum adiudicaretur. De his articulis postea consultus Papa Innocentius, respondit: Quoad primum articulum, Canonicos absoluedos esse ab impetitione Episcopi: quia nemo

nemo iniuriam facere censetur, qui iure suo vitur: atqui Canonici per testes melius ostenderunt, ipsos ante Episcopum in possessione iuris eligendi fuisse: ergo sine iniuria Canonicos ab Episcopo creatos recipere recusarunt. Circa alterum quoque articulum Canonicos à petitione Episcopi esse absolvendos, præfertim, si notorium sit, in Tuscia generalem esse eam consuetudinem, ut in Cathedralibus ecclesiis Canonicorum electio ad solum Capitulum, irrequisito Episcopo, spectet.

SUMMARIUM.

1. Si numerus Canonorum, aliorumue Conuentualium notabiliter minuat, ecclesia debito obsequio, seu seruitio destituitur: & ideo alij de nouo, iuxta antiquam consuetudinem, considerantur etiam ecclesie facultatibus creati debent.
 2. In eodem libello cumulari potest iudicium possessorium, ac petitorium.
 3. Qui electum vel prouisum ab eo, qui in possessione eligendi vel prouidendi est, admittere nolunt, turbant eius possessionem.
 4. In iudicio possessionis, vel quasi possessionis retinenda res possidere debet, qui antiquiorem possessionem probat, si pro noua possessione titulus iustificari non possit.
 5. De iure etiam communi creatio Canonorum, uti & aliorum beneficiariorum institutio ad Episcopum spectare videtur, adhibito tamen consilio & consensu Capituli.
Nisi præbende canonicales ex communibus ecclesie bonis instituta sint, tunc enim creatio Canonorum ad Episcopum & Capitulum pertinet.
- NOTANDVM I. Si numerus Canonorum, aliorumue Conuentualium notabiliter minuat, ecclesia debito obsequio, seu seruitio destituitur, & ideo alij de nouo, iuxta antiquam consuetudinem, con-

sideratis etiam ecclesie facultatibus, creati debent, uti ex hoc colligitur, & c. cum M. 8. ubi id docui, de constit. c. ex parte 10. iun. Gl. fin. de concess. præb. Tametsi verò, ut in eod. c. ex parte, habetur, præbendæ vacare non censeantur, si ecclesia non numerata, siue Canonorum aut Conuentualium numerus determinatus non sit, & ideo prouidendi potestas, propter negligentiam non prouidendi tempore semestri, ad Superiorem ipso iure non deuoluatur; potest tamen Superior tempus definire, intra quod Canonici, alijue ministri, aut Conuentuales institui debeant; atque negligentibus ijs, ad quos pertinet, ipsemet prouidere, argum. c. irrefragabili l. 3. §. excessus, de offic. Ordinarij. & ex Hostiensis annotauit Abb. hic n. 7. Anton. n. 18.

NOTANDVM II. Nomen electionis interdum accipitur improprie, ut idem sit quod creatio Canonici, seu collatio canonicatus, Nisi malis dicere cum Anton. hic n. 5. Quod Capitulum habuerit ius eligendi Canonicos, postea ab Episcopo confirmandos: Episcopus autem negabat Canonicis hoc ius, asserens electionem istam, & consequenter institutionem ad se pertinere.

NOTANDVM III. In eodem libello cumulari potest iudicium possessorium, ac petitorium. Ita sumitur ex hoc c. & notant Anton. Abb. Baldus circa Gl. fin. hic, & habetur in c. 2. & 3. iunctis Glossis in notandis, de causa possess. & propriet. Questus in primis Episcopus fuit, se in possessione creandi Canonicos à Capitulo molestari, dum à se electos admittere recusabat, petens se ab hac iniuria defendi: Proposuit itaque interdictum possessionis, seu quasi possessionis retinendæ. Deinde vero egit iudicio petitorio, seu confessoria actione, ut ipsi aduersus Capitulum ius creandi Canonicos adiudicaretur, prout cit. locis Anton. Abb. & alij annotarunt.

NOTANDVM IV. Qui electum, aut prouisum ab eo, qui in possessione eligendi, aut prouidendi est, admittere nolunt, negantes ius competere electori & c. turbant possessionem eius. Ita sumitur ex textu huius c. & notauit hic Anton. in fine, Turbari enim

consetur possessor, si in fructuum perceptione impediatur: At verò electio, vel collatio beneficii veluti fructus est potestatis, aut officij alicuius: Ergo si in eo vsu, exercitio, & quasi vsu potestatis quisquam impediatur, quasi possessio eius turbari dicitur. Addit Anton. eodem in loco; Etiam tunc turbationem fieri, si electus minis terreatur, ne electioni consentiat: cum & in hoc casu impediatur, ne electio effectum suum consequatur. Cæterum (vt in eod. c. rem istam examinando respondit Innoc. Papa) hæc intelligi debent de bonæ fidei possessore, siue cuius possessio colorari, vel iustificari possit: Sin autem possessio vitiosa, & malè usurpata videatur, tum non attenditur huiusmodi turbatio, nec pro possessore nouo, agente interdico possessionis retinendæ, pronunciari debet, sicuti mox dicam in seq. not.

4 NOTANDVM V. In iudicio possessionis, aut quasi possessionis retinendæ, is obtinere debet, qui antiquiorem possessionem probat, si pro noua possessione titulus iustificari non possit, sed maiores & liquidiores probationes pro parte aduersaria (etiamsi ea in possessione tunc non sit) existant. Ita sumitur ex textu c. & similis habetur decisio in c. licet causam 9. de probat. vbi DD. communiter. Ratio dari debet, quia in hoc casu possessio noua præsumitur vitiosa, iuxta l. vlt. C. de acquir. posses. & l. siue 16. C. de probat. Et ideo per interdictum. *Vti possidetis, ita possideatis*, stabiliri & confirmari non debet cit. c. licet causam.

Pro praxi, colligitur decisio casus; Capitulum ecclesiæ Collegiatæ per annos plurimos fuit in quietâ & coloratâ possessione creandi Canonicos, postea autem Episcopus usurpauit collationem canonicatus: Canonici tum contra protestati sunt, aut ob errorem, vel metum contradicere intermiserunt; saltem voluntariè non consenserunt; Hoc in casu, qualis qualis possessio noua Episcopi proficere non debet, vt sequente etiam vice, si nouus Canonicus ab Episcopo instituitur, Capitulum eum recipere, atque ad eam possessionem Episcopi stabilire teneatur. Quod vel maxime locum habet in causa ista

beneficiaria, propter vitandam intrusionis periculum, quod instituti colorati non est, quando Episcopi possessio colorata non est, siue Episcopus bonæ fidei possessor non existit; ideoque ab ipso facta institutio, seu collatio valida non est, prout docet Glossa & DD. in c. consultationibus 19. de iure patron. Anton. hic num. 24. dicens, quod *possessio recens, vbi constat de antiquiore possessione, non dat validum actum electionis*. Videri possunt quæ dixi in c. querelam 24. not. 2. hoc tit.

QVÆRITVR hic cum Gl. ver. postulat, ad quem spectato communi iure, creatio Canonici in ecclesia Cathedrali pertinere debeat, ad Episcopum, an Capitulum, vel utrumque simul. Dico spectato communi iure, quia iure speciali consuetudinis aut statuti constat electionem siue creationem Canonicorum, pertinere posse ad solum Capitulum, irrequisito Episcopo, vt in hoc c. apparet. Vel vice versa, ad solum Episcopum, vel ad Episcopum & Capitulum simul, iuxta c. vn. Ne Sede vacante, in 6. Respondeo; Spectato communi iure, creatio Canonice, sicuti & aliorum beneficiariorum institutio ad Episcopum spectare videtur, iuxta c. cum est iniuncto 12. in fine, de hæret. & c. 1. de capellis Monachorum. Nam cura ecclesiarum & ecclesiasticorum beneficiorum Episcopo demandata est, c. 2. de præb. in 6. c. regenda 4. causa 10. q. 1. c. omnes basilicæ 10. c. nullus 11. causa 16. q. 7. adhibito tamen consilio Capituli; imò plerique; & nõ improbabiler existimant, in hoc casu opus esse consensu Capituli; cum ipse etiam propriè interfit, quales Canonici & Fratres associantur.

Excipi debet; Si præbendæ canonicales ex communibus ecclesiæ bonis institutæ sint, tum æquum est, & iuri etiam communi consentaneum, vt creatio Canonice simul ad Episcopum, & Capitulum pertineat, prout hic Anton. annotauit n. 21. Imola n. 5. Abb. n. 8. qui addit, in dubio præsumendâ esse, præbendas, si patronum non habeant, ex communibus bonis institutas esse: Sin autem præbendæ patronatæ sint, tum ad præsentationem patroni, instituire ad Episcopum pertinet. No-

NOTANDUM VI. Tametsi generalis provinciae consuetudo aduersus ius commune praescripta extendi non debeat ad ecclesiam aut locum, in quo ea non viget, quia praescriptio, cum sit iuris derogatoria, extendi non debet; si tamen de iure speciali probationes seu documenta alia adsint, confirmationem ea accipiunt ex aliarum ecclesiarum provinciae consuetudine. Ita sumitur ex hoc c. in fine: Cum enim Capitulum alias probationes de iure suo Canonicos, irrequiso Episcopo, creandi attulisset, in confirmationem, maioremque praesumptionem ultimam Pontifex, quod eadem in Tuscia generalis consuetudo seruetur. Videri possunt quae dicuntur in c. super eo 22. de censibus.

CAPITVLVM XXXII.

Cum dilectus.

PARAPHRASIS.

Vacante ecclesia Morinensi, ex vna parte propositum fuit Innoc. III. Papae, quod Capitulares ex unanimi consensu in tres eiusdem ecclesiae Canonicos compromiserant, tali forma, vt, exquisitis voluntatibus singulorum Capitularium, aliquem ex gremio ecclesiae suae eligerent: Quam formam Compromissarii secuti, Archidiaconum elegerunt: De cuius persona non minus, quam de forma electionis, Metropolitanus, inquisitione facta, speciatim, num aetatem sufficientem haberet (de eo enim dubitatum fuerat) electionem solemniter confirmavit. Verum ex aduerso opposuit se B. Canonicus, quod Compromissarii formam compromissi non seruarent; Fuisse enim constitutum, vt Capitulum eum recipere deberet, quae ab omnibus, aut a maiore & saniore parte nominatum, Compromissarii elegerunt: Sed dictos Compromissarios Archidiaconum, quem pauci duntaxat ex Capitulo nominarant, eligere praesumpserunt. His coram Pontifice propositis, mandat is Iudicibus delegatis, vt a contradictoribus istis exacto iuramento, quod dici

solet de malitia, id est, non inastiosè litteram Episcopo moueri; tribus vero Compromissarijs iniuncto iuramento *de veritate dicenda*; quotnam ex Canonicis dictum Archidiaconum, Episcopum ab ipsis electum, nominarint; si omnes tres, aut saltem duo eorum iurati dixerint, maiorem Canonicorum partem in Archidiaconum consensisse, contradictoribus illis silentium imponant; eò quod ipsorum testimonia, quippe singularia, ad probationem non sufficiant. Sin autem ex eorundem Compromissariorum depositionibus constiterit, Archidiaconum a paucioribus nominatum fuisse, tunc, si Canonici intentum suum sufficienter ostenderit, videl. formam compromissi fuisse eam, vt is eligatur, in quem maior & sanior pars conuenerit, electio Archidiaconi cassetur (id est, nulla pronuncietur, interprete Glossa) Alioquin verò, si id ostensum non fuerit, dicta electio rata habeatur; & contradictores per ecclesiasticam censuram compescantur; B. autem praebenda Morinensis ecclesiae priuetur: quandoquidem ad hanc poenam se obligauit, si in probatione deficeret. Nihil autem ob stare debet, quod de aetate defectu obiectum fuit: cum idem B. contradictor huic obiectioni, non multum institerit; & super hoc à Metropolitano iudicatum fuerit; cuius proinde sententia in rem iudicatum transijt, cum intra decem dies ab ea appellatum non fuerit.

SUMMARIUM.

1. Potestas eligendi per compromissum interdum committitur absolute, interdum limitatae & cum restrictione, v. g. vt vnus ex Capitularibus eligatur.
2. Etiam in causa beneficiaria sententia transit in rem iudicatum, si ab ea intra decem dies appellatum non fuerit.
3. Si actor vel accusator se obligauit ad certam poenam, nisi probauerit, ad eam euitandam requiritur sufficiens probatio: imperfecta & semiplena non ex-

Rr 2 cusae.